

Grijze geboortegolven klotsen binnen onze dijken met een immer groeiende onstuimigheid, terwijl daarbuiten de Noordzee met een toenemend geweld de zeeweringen belaagt. Het peil van de grijze golf van pensionado's hier binnen, stijgt met eenzelfde gezwindheid als dat van de zeeën daarbuiten. En daartussen vormen de Hollandse duinen een vrolijke scheiding van berg en dal, vol hoorngeschal. Waar zouden we zijn zonder onze Hollandse duinenrij, met hun blanke toppen, waar de ferme jongens van vroeger, nu vrolijk doorheen trekken op hun elektrische fietsen en scootmobielen. Wat zouden we zijn zonder ons bejubelde kustlandschap, waar de merel zingt, het heideroosje bloeit, en waarachter oorlogskinderen opgroeien tot bedeesde grijsaards.

Ten oosten van die heuvelrug, vol heide en helmgras, strekt het achterland zich uit als een vlakke rivierendelta: onze lage landen, onze Nederlanden.

En dan staat daar zo ineens een fors stenen gebouw in de luwte van die duinen: breed, hoekig, robuust. Een monumentaal bouwwerk; fier opgetrokken uit bezande waalstenen van geel oker. Vier verdiepingen, met in strakke rijen de rechthoekige ogen van thermopane, uitkijkend over het groene achterland. Boven al die vensters, heeft de architect - de symmetrische functie inachtnemend, en esthetisch zeer terecht - gekozen voor verkoelende, kobaltblauwe markiezen.

De zware dubbele, hardhouten ingangsdeuren staan wijd open. De klimmende zon werpt haar eerste stralen tot diep in de hal. Het is er nog doodstil. Als op commando zakken dan al die blauwe markiezen geruisloos omlaag. Het zou een kazerne kunnen zijn. Elk moment zou er - na een schel fluitje - een peloton militairen de trappen af kunnen stormen. Haastig, roffellend met hun kistjes over de betonnen treden. In gevechtstenue zouden ze de stormbaan kunnen nemen; over ronde palen springend, tijgerend onder het lage prikkeldraad door. Misschien is het een eenheid commando's, die hier gelegerd is in de duinen. Groene baretten! Of een compagnie parate troepen, Huzaren of Genisten, aantredend voor het ochtendappel.

Dichterbij komend zijn er een viertal oude mannen achter een

raam te bespeuren. Bij een tafeltje spelen ze kaart. Ja hoor: veteranen in burger. Nog steeds paraat, na de mobilisatie.

Dan verschijnen er twee fragiele dames achter hun rollators in de ruime hal. In hun dunne bloemetjesjurken stappen ze het zonlicht binnen; gebogen, kwetsbaar, fragiel. MILVA's? (Militaire Vrouwen Afdeling) Met wankende schreden volgen ze het betonnen paadje en houden halt bij de rododendrons. Een dame haalt een wit zakdoekje uit haar tas. Ze bet haar bleke, platte décolleté. Steunend op hun rollator vervolgen ze langzaam hun weg langs de pioenrozen en de hortensia's.

Bij de ingang stopt adrupt een personeelsbusje. Deuren vliegen open. Met veel gelach en gekakel komt er een groep jonge, geüniformeerde vrouwen uit. Een sjaal, een tas, en...klap!, dicht die deur. 'Noten zijn potentie verhogend!', roept er nog gauw iemand naar de chauffeur, die al weer terug draait. Op de bus staat: *verzorgingshuis De Stormvogel*.

Ze beginnen hun taak.

Hoe kon ik hier, ooit als vrolijk jongetje met m'n moeder spelend aan de oevers van de Marowijnerivier, in een Nederlands verzorgingshuis terecht komen. Een oord vol deterioratie en verval. Daar denk ik vaak aan, hier op 336. Als ik mijn hele lange leven terug bezie, moet ik vaststellen dat het één lange keten van toevalligheden is geweest. Pure toevalligheden! Al vóór mijn geboorte, toen ik nog een zaadje was, was ik de eerste en de enige die het eitje binnen floepte. Ik..., Stanley Blijdschap, tussen die miljoenen anderen! Anders was ik misschien helemaal geen timmerman geworden, of misschien een meisje.

Hier in bed, op 336, ligt dus de zoon van een Surinaams echtpaar, waarvan de vader ooit taxichauffeur was in Paramaribo. Met de genen van mijn ouders heb ik carrière moeten maken in Nederland.

Behalve die genen is er nog iets wat bepalend is voor je verdere leven, en dat zijn je talenten, je begaafdheden. Je kunt talent hebben voor het een, en waardeloos zijn in het ander. Zo was ik dus niet

getalenteerd in de wiskunde, maar wel in het vertellen van dromerige verhalen, en daar hadden ze niks aan, de gemeenteambtenaren van Bouw en Woningtoezicht. Zo raakte ik tussen wal en schip en moest me zelf maar zien te redden.

Toevalligheden dus. We waren een vrolijk gezin, en als mijn vader niet veel te jong was gestoven, was mijn moeder nooit met ons naar Nederland gekomen. Als ik niet zo'n knutselaar was geweest, was ik nooit op de technische school terecht gekomen. Als ik de wiskunde bij die verrekte Columbus wél had kunnen begrijpen, dan was ik misschien tóch opzichter geworden bij Bouw en Woningtoezicht. Dan had ik een rustig leven kunnen leiden als gemeenteambtenaar, en was dus niet van nood een timmerman geworden.

Terugkijkend was het één lange ketting van als-en en dan-nen. Een aaneenschakeling van toevalligheden, drama's en emoties. En als, tenslotte, Jessie, mijn vrouw, waar ik zo happy mee was, niet zo vroeg was gestorven dan had ik hier nóg niet in De Stormvogel gezeten. Dan had ze me kunnen helpen bij het thuis dialyseren en hadden we nog gewoon thuis gewoond. Samen.

Jessie vond dat ik flair had, 'net zoals je vader,' slank, vlot, en altijd dat zwerige leren hoedje op in z'n taxi. Een vlotte verschijning, met een dun, recht David Niven-snorretje. Hij scheen alles te weten wat er te weten viel over vrouwen. Maar ging er dan toch weer verkeerd mee om, met die kennis. Toen mijn moeder ontdekte dat hij vreemd ging, was de gort gaar. Man, man wat een drama in huis. Op het moment dat een scheiding haast onafwendbaar scheen, werd hij ziek. Doodziek. Toen hij daar zo lag, zwak en bleek – voor zover een bruine man bleek kan zijn – was mijn moeder een en al zorgzaamheid. Zorgzaam tot zijn laatste dag. Hoewel ze op punt van scheiden hadden gestaan, waarbij je dus vrijwillig permanent uit elkaar gaat, miste ze hem enorm nadat hij was gestorven. Dát heeft me altijd gepuzzeld: dat ze eerst wilde scheiden, en dat ze hem na zijn dood zo geweldig miste dat zijn foto zelfs op het drankkabinet kwam te staan.

We bewoonden een mooi huis, in Paramaribo. Het had een groot

balkon met sierlijke bogen. De meeste huizen zijn van witgeverfd hout. Maar het was te groot. En toen m'n vader er niet meer was, kon moeder het niet meer financieren en besloten we naar Nederland te gaan. Het huis werd verkocht en we zijn vertrokken. Veel later, toen ik getrouwd was met Rosanna, mijn tweede vrouw, zijn we er nog een keer naartoe gereisd. In mijn herinnering was het stijlvol en gracieus, maar toen we het zagen...! Wat een deceptie! Het was onbewoond en verkeerde in een verregaande staat van verval. Op dat moment besepte ik dat het met mijn eigen lijf dienovereenkomstig gesteld was. Ik ben ook zo'n bouwval. En als ik hier, in De Stormvogel, om me heen kijk, zie ik allemaal vervallen huizen die misschien ooit mooi geweest zijn.

De Stormvogel is een huis vol verval, achteruitgang, decadentie, en dat vreet aan me. Ik ben vrolijk van aard en kan het niet aanzien, al die fragiele dametjes als oud porselein. Die kromme kerels, als wandelende zaaddrogerijen, achter hun rollator, hoewel er hier maar heel weinig mannen zijn. Nooit n's iets positiefs. Nooit gaat een kromme man weer n's rechtop lopen. Nooit geeft een dementerend persoon weer n's een steekhoudend referaat. Nooit hoor je van een dikke vrouw: 'Ik kan me nu wel weer zelf omdraaien in bed.' Ik zit hier in een huis vol mensen die niet alleen hun geliefden zijn kwijtgeraakt, maar ook hun krachten, hun humor en zelfs hun woordenschat. Alles holt naar de afgrond, alles loopt af, en dat vreet aan een mens, als je optimistisch van aard bent.

Als je hier mentaal wilt overleven dan moet je contacten leggen, je sociaal opstellen, meelevend zijn en vriendelijk. Alleen dan kun je een vriendenkring opbouwen. Maar hier zie ik niet veel van dat alles. Er is veel vijandschap en afgunst. Een paar goeie kameraden moet ik hebben. Vrienden die het beste met je voor hebben. Maar toen ik dat driemanschap zag staan daar bij dat biljart... Toen begreep ik dat ik met deze drie heren natuurlijk niet over liefde kon redeneren. Ik schoot zelfs in de lach bij die absurde gedachte. Nee, aan die drie kerels had ik niks, dat was wel duidelijk. Ik ben timmerman en heb het niet hoog in de bol. Bovendien heb ik een gekleurde huid, wat ook al niet in mijn voordeel telt. Maar ik was depressief, leeg en

eenzaam. Ik had wel dood willen zijn.

Ze hadden me natuurlijk allang zien staan, die drie daar bij het biljart. De een was zo krom als een hoepel en de ander was een stijve, dikke vent die je niet kon verstaan, en dan was er dat vuurrode, opgeblazen, pafferige mannetje. Ze wenkten me. Ja ja, ze wenkten me! Ik wist niks van biljarten. Er werd me verteld dat ik steeds met dezelfde bal, de andere twee moest proberen te raken. En als ik miste, dat dan de volgende aan de beurt was. 'Je leert het nog wel,' zei de kromme, die Jan Adelaar bleek te heten. 'En je mot d'r maar an wenne dat ik soms wat grof in de bek ben,' vertelde hij me ook nog. Ondanks mijn reserves, kreeg ik het gevoel dat ik door hen permanent en onvoorwaardelijk was geaccepteerd! Ik was welkom, in weerwil van mijn bruine huid, en dat deed me goed.

Het was een mooi spel eigenlijk. En ja hoor, ik kreeg er zowaar een beetje plezier in. De dikke, die ik amper kon verstaan, kwam uit het verste zuiden des lands. En het rood aangelopen mannetje bleek een boer uit Twente te zijn; een aardappelprakker.

Verder woonden er alleen vrouwen in het tehuis. Heel veel in zichzelf gekeerde, stille vrouwen. Volgens een verpleegkundige zouden er nog twee mannen zijn, maar die kwamen nooit van hun kamer af.

Ondanks die spontane acceptatie, wist ik dat ik nooit met mijn prangende vragen bij hen aan kon komen. Dat ik mijn belevenissen nooit met hen zou kunnen delen. Want wat weet een boer van romantiek, wat weet een legger van keukenzeil van hartstocht, wat weet een huisschilder van genegenheid. Liefde is immers zoiets ongrijpbaars. Nee, ik schatte mijn drie biljarters niet zo hoog in.

Hier op 336 heb ik me later dikwijls afgevraagd hoe toch die onderlinge kameraadschap heeft kunnen ontstaan. Hoe kon er vriendschap groeien tussen mij, een Surinaamse timmerman, een vloerbedekkingman, een dikke schilder uit het zuiden en een afgetreden boer? Het antwoord ligt voor de hand. We hadden één gemeenschappelijk doel: inhoud geven aan ons leven en vechten tegen de monotonie van elke dag.

Wij, mensen, houden niet van eentonigheid. Dieren daarentegen juist

wel. Koeien lopen een heel zomerseizoen in een weiland en eten elke dag gras. Altijd maar dat gras en altijd maar binnen die bedrading van dat weiland. En ze voelen zich er goed bij! Wij hebben dat niet. Onze geest moet geprikkeld worden. We willen verrast worden, en daarom gaan we naar een circus, een kermis, een film, een show en we lezen boeken. Ongewone situaties vinden we prachtig. We kunnen er niet zonder! Daarom moet je binnen de muren van een instelling als deze, creatief zijn om te overleven.

En nu we met z'n vieren waren, gingen we naast het biljarten ook Canasta spelen. Een spannend kaartspel. Tot ook dat weer ging vervelen, tot de saaiheid van elke dag haast niet meer te harden was.

Aan de grote koffietafels zaten altijd wel enkele dames met een handwerkje of waren zomaar wat aan het babbelen. In de verste hoek van de koffiekamer, vlak bij de grote ramen, had ons kwartet zich permanent geseteld. Zo hoefden de dames zich niet te storen aan het uitbundig gelach van schilder Ambrosius en Jan Adelaar.

Op die mistroostige januarimiddag is alles anders geworden. Blijdschap, Adelaar, Ambrosius en Banning zaten op hun stek, in de vertrouwde hoek bij het raam. Buiten begon de sneeuw langzaam weg te dooien. De eens zo maagdelijke witte deken was verworden tot een massa vieze blubber. Niemand had iets te zeggen, en de neerslachtigheid was voelbaar. Op die middag, op dat bepaalde moment, heeft Stanley Blijdschap, de opgeruimde Surinamer, met zijn vuist op de tafel geslagen.

‘Mannen, ik heb iets te bespreken met jullie. Het gaat drastisch fout met ons. We gaan ten onder aan de somberheid die door onszelf gecreëerd wordt.’ Zijn markante bruine kop straalde agitatie en onrust uit. Ondanks zijn eenentachtig jaar was hij nog fit en lenig, hoewel er een vermoeden bestond dat ook hij zijn fysieke problemen had. ‘Wij moeten ons bezinnen op het slijten van onze laatste levensfase. Onze lichamen verwelken, ons libido is tot het nulpunt gedaald. Onze lichaamscellen vernieuwen zich niet meer. We zitten hier te verkniezen, terwijl onze geest nog sprankelend helder is. We

versomberen aan de zijlijn van het leven. Ons engagement is kwijnende, terwijl het juist die betrokkenheid van geest is, die ons naar een hoger vlak zou kunnen brengen. En nu, beste vrienden, heb ik een uitweg gevonden.’ De mannen luisterden met open monden.

‘Doormiddel van het herbeleven van authentieke ervaringen uit onze onstuimige jaren, kunnen we onszelf weer uit het dal trekken. Het zou een wonderlijk redmiddel kunnen zijn! Mannen, de belevenissen van vroeger, de avonturen, we moeten ze niet wegstoppen; ze zijn goud waard! We kunnen ons leven een nieuwe impuls geven door al die wedervaringen met elkaar te delen. We moeten weer eens lachen, of zelfs huilen. Want, mannen, het mooie van de herinnering is dat je hem eindeloos in je geest kunt herbeleven. Door die herbeleving krijgt die bepaalde herinnering meer importantie dan de gebeurtenis zelf!’

De drie vrienden knikten en luisterden aandachtig.

‘Het herbeleven,’ ging Stanley verder, ‘het mentaal herbeleven van oude gebeurtenissen uit enerverende tijden zal onze lichaamsfuncties verjongen, onze vernauwde bloedvaten weer openen en onze potentie stimuleren. Daarom, vrienden, heb ik nagedacht en heb het antwoord gevonden.’ De drie mannen staarden de flamboyante Surinamer aan. Wat was er in hem gevaren! In zijn enthousiasme ging Stanley verder: ‘In onze jeugdige jaren hebben wij de meest fantastische dingen beleefd, maar we mogen geen ouwe koeien uit de sloot halen, zegt de jongere generatie. En van de behoudende moraalridders mogen we ook al niet over onze romantische avonturen praten, omdat ze al gauw oneerbaar zouden kunnen zijn. We hebben ons te conformeren aan regels, dogma’s en protocollen. Deze verstikkende preutsheid, mannen, moeten we doorbreken, want het zijn juist die enerverende gebeurtenissen die ons kunnen opvrolijken, en nieuwe fleur kunnen geven aan het leven. We moeten elkaar vol overgave vertellen van de bijzonderheden die we destijds beleefd hebben toen we nog jong en levenslustig waren. We hebben niet lang meer te leven, daarom moeten we deze ervaringen niet mee het graf in nemen, maar ze met elkaar delen nu het nog kan. Het zal onze levensavond inhoudelijk verrijken en veraangenamen.’

Er viel een korte stilte. Dit hadden ze niet achter die ouwe Blijdschap gezocht.

‘Ja maar Stanley,’ bracht Ambrosius dan ten berde, ‘de belevingswerelden van ons, mannen, zijn totaal verschillend. De een zoekt het avontuur in de beklimming van een berg, de ander bij mooie vrouwen, en een derde in een postzegelverzameling. Dus zal de een meer kunnen vertellen dan de ander.’

‘Het maakt niet uit wat de geaardheid van de verhalen zal zijn, noch van wie ze komen, noch wat het thema is, als er maar boeiend verteld wordt,’ zei Stanley.

‘Ze mogen tragisch zijn, humoristisch, religieus of erotisch, als het maar ware feiten zijn, en uniek in hun soort. Er werd goedkeurend gemompeld. De mannen waren enigszins overbluft. Maar hij had gelijk: elke rationele emotie zou meer dan welkom zijn, en iedere man had tenslotte wel eens een, of meerdere bijzondere avonturen beleefd, die diep waren weggestopt en waar nooit over gesproken werd.

‘Ik heb de details puntsgewijs uitgewerkt,’ zei Stan, ‘en ben gekomen tot de volgende zeven regels:

1. Elk verhaal moet zonder overdrijving of opsmuk volledig waarheids-getrouw zijn.
2. Je hoeft niet meer vertellen dan je kwijt wilt, maar spontaniteit is een pré, want wat is het nut van geheimhouding op onze leeftijd.
3. Er mag geen kritiek geuit worden op de destijdsse handelwijze van de verteller.
4. Er mag geen kritiek geuit worden op de woordkeuze van de verteller.
5. Er mag geen kritiek geuit worden op de aard van het verhaal; zo het gebeurd is is het gebeurd.
6. Er moet elke maand minstens één verhaal verteld worden.
7. We moeten een plechtige eed afleggen, waarin we beloven deze verhalen voor onszelf te houden, en ze met niemand buiten deze kring te delen.

‘Tot zover de zeven regels.’